

En la sessió d'1 d'octubre de 1907 de la Junta de Museus es posà a debat el tema i es decidí crear una comissió d'investigació i una comissió delegada a l'Escala per a negociar la compra de terrenys. D'aquesta manera, i un cop aprovat el projecte, el gener de 1908 es nomenà encarregat dels treballs a Emili Gandia i Ortega (1866-1939), conservador del Palau Reial i del Museu d'Art Decoratiu i d'Arqueologia de Barcelona, el qual duria a terme les excavacions i la redacció dels diaris sota la supervisió de Manuel Cazorro.

A partir de 1908 inicià un període d'excavacions sistemàtiques que durà fins el 1936 i que sols es veié truncat per la dictadura de Primo de Rivera. Per aquest període, que fou seguit pel de Martín Almagro, són imprescindibles i una gran font d'informació els diaris de camp redactats pel citat Emili Gandia, qui amb paciència i amb un procés de perfeccionament continu anà anotant tots els detalls i esdeveniments que el sobtaren o que foren fites per al jaciment, com la troballa de l'estàtua d'Esculapi l'octubre de 1909 o la construcció del primer museu entre 1914 i 1916⁸³. A més, l'Arxiu Històric de l'Escala (AHE) disposa del fons fotogràfic de Josep Esquirol i Pérez (1874-1931), qui va plasmar l'inici i desenvolupament d'aquests treballs durant força anys.

Vista exterior del primer Museu d'Empúries, projectat per Josep Puig i Cadafalch i construït entre 1914 i 1916. Foto: J. Esquirol; col. de l'autor.

Com s'ha citat més amunt, per negociar la compra de terrenys amb els propietaris, per inspeccionar els treballs i per a l'administració dels diners de les excavacions, la Junta de Museus nomenà i aprovà una Junta Delegada a l'Escala el 14 de

novembre de 1907. D'aquesta manera, sis dies més tard s'acreditaren als senyors Rossend Pi i Puig (metge), Joan Jordi i Álvarez (enginyer agrònom) i Josep Poch i Martí (mestre d'obres) com a delegats de la citada Junta; poc després, s'hi adheriren Joan Pi i Lleonart (metge) i Joan Pellicer i Montseny (dibuixant). Tanmateix, al final d'agost la Junta havia variat, doncs segons Emili Gandia estava formada per: Rossend Pi (president), Josep Poch (tresorer), Joan Pellicer (secretari) i Joan Pi i Pere Villanueva (vocals)⁸⁴; dels primers delegats hi manca Joan Jordi, que passà a treballar al cos d'Enginyers Forestals.

1908. Visita al jaciment emporità: Josep Puig i Cadafalch (1), director de les excavacions; J. Pijoan (2), membre de la Junta de Museus de Barcelona, i Rossend Pi (3) i Josep Poch (4), membres de la Junta Delegada de l'Escala. / Foto: E. Gandia; AMAC-E.

La Junta restà igual fins l'hivern de 1913, quan moriren Josep Poch i Joan Pellicer. A l'inici de 1914 fou nomenat tresorer Josep Sureda i Callol i el 1915 es nomenà vocal a Francesc Puig. Malauradament, el 1920 morí Josep Sureda i fou substituït pel seu cunyat Eugeni Juhé (propietari escalenc d'una fàbrica de salaons), el qual fou l'únic que restà a l'Escala després del llarg parèntesi que suposà per a les excavacions la dictadura de Primo de Rivera⁸⁵. El 1933 fou el darrer any que Eugeni Juhé actuà com a delegat del Museu d'Arqueologia de Barcelona a l'Escala⁸⁶ i com a "depositari dels diners destinats per a les despeses dels treballs d'excavació de les ruïnes"⁸⁷, pagant als peons al final de cada setmana de treball.

D'aquesta Junta cal destacar Rossend Pi i Joan Pi, pare i fill i tots dos metges. Aquests dos homes acolliren al seu domicili l'estàtua de l'Esculapi unes hores abans que fos embalada i traslladada a Barcelona. Tots dos també posseïren una rica

col·lecció d'objectes comprats als clandestins, col·lecció que, junt a algunes reproduccions de peces emporitanes, fou exposada en el Museu Emporium de l'Escala, que s'inaugurà el 25 de juliol de 1910. Des d'aquest any i fins el 1914 el Museu estigué instal·lat en un local de Joan Baptista Gou i de Palol al carrer Major (avui Enric Serra), però després de la negativa a pagar el lloguer per part de l'Ajuntament, el Museu es traslladà a can Pi (a l'actual plaça Avi Xaxu), fins el 1916, quan el objectes del citat museu es traslladaren al primer museu del jaciment⁸⁸.

Passat l'allunyament de Puig i Cadafalch de la direcció de les excavacions i la seva destitució com a president de la Mancomunitat de Catalunya, causat per les decisions del dictador Miguel Primo de Rivera, el 1933 les excavacions emporitanes es reprengueren i passaren a ser tutelades per la creació d'un Patronat, del qual formaven part alguns diputats de la Generalitat, membres de l'Institut d'Estudis Catalans, regidors de l'Ajuntament i components de la Junta de Museus de Barcelona; com a secretari del Patronat fou escollit Pere Bosch i Gimpera⁸⁹. El 14 de juliol d'aquell mateix any, Bosch Gimpera, Serra Ràfols i Albert de Castillo, aprofitant un viatge al jaciment emporità, intentaren obtenir per al mateix recursos monetaris de l'ajuntament de Figueres, encara que no es pogué assolir, doncs el consistori empordanès havia d'afrontar nombroses obres de millora i això féu que s'aplacés la proposta per més endavant⁹⁰.

Segell (presidit pel Pegàs, símbol emporità) del Museu Emporium de l'Escala, que va tenir les portes obertes entre 1910 i 1916. Cedit per D. Gamito a l'AHE; extret d'AQUILUÉ et al., 2001, pàg. 61.